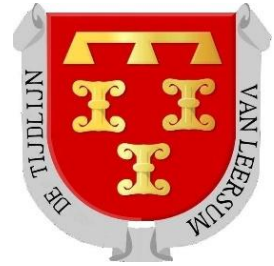

**HISTORISCHE
VERENIGING
LEERSUM**

JAARVERSLAG TIJDLIJN VAN LEERSUM 2019

Na een succesvol eerste jaar, is de Tjidljijn van Leersum in 2019 verder ontwikkeld. De Tjidljijn van Leersum heeft haar plek bij de Historische Vereniging Leersum definitief gevestigd en ook in de Leersumse samenleving is de Tjidljijn steeds bekender. Bij de tentoonstellingen en tijdens het archeologisch koffie-uur komen bezoekers van (ver) buiten de regio.

Het bestuur van de HVL is nauw betrokken bij de ontwikkelingen van de Tjidljijn.

Team Tjidljijn

Er is een aantal vrijwilligers die zich inzetten voor de Tjidljijn van Leersum. De vaste kern bestaat uit de beheerder van de Tjidljijn Jos Rams. Daarnaast doet Frans Kromhout de research en Jolanda Boere houdt zich bezig met de publiciteit en sociale media. De gemeente-archeologen Annemarie Luksen-Iltma en opgevolgd door Peter Weterings leveren inhoudelijke kennis en geven adviezen.

Er zijn ook vrijwilligers die bepaalde werkzaamheden verrichten, zoals Dirk van der Meer die de teksten heeft geschreven voor de tentoonstelling over de Indische repatrianten.

Bekostiging

Met behulp van sponsors en fondsen/subsidies is de Tjidljijn opgebouwd. De HVL stelt jaarlijks een vast bedrag ter beschikking. Om de Tjidljijn laagdrempelig te houden wordt er geen entreegeld gevraagd. Een vrijwillige donatie van de bezoekers is uiteraard welkom. De donatiebox hangt sinds eind augustus bij de in-/uitgang van de tentoonstellingsruimte en daar was eind december € 39,50 in gedeponeed. Omdat de Tjidljijn in de bibliotheek is gevestigd, hoeft er geen bemensing te zijn van de Tjidljijn, want het personeel van de bibliotheek houdt een oogje in het zeil. De Tjidljijn is te bezoeken tijdens de openingstijden van de bibliotheek.

In 2019 is er gebruik gemaakt van gelden die ontvangen zijn van Kern met Pit. En van het Prins Bernhard Cultuurfonds is, op de valreep, ook een financiële tegemoetkoming ontvangen. Vaste sponsor voor het archeologisch/historisch koffie-uur is Albert Heijn Leersum die maandelijks de koffie/thee en koek doneert.

In december 2019 werd de Tjidljijn van Leersum geselecteerd voor de Kern-met-Pit-prijs 2020.

Financieel overzicht

Voor een overzicht van inkomsten en uitgaven wordt verwezen naar het financieel jaarverslag van de Historische Vereniging Leersum. De inkomsten en uitgaven van de Tjidljijn waren gezond in balans. Van de fondsen/subsidies zijn o.a. inrichtingsmateriaal voor de tentoonstellingen, servies voor het koffie-uur aangekocht en is het promotiemateriaal (zie pag. 4) ermee bekostigd.

Schenken

In 2019 hebben we ook een aantal schenkingen mogen ontvangen van diverse particulieren en organisaties. Zo ontvingen we een Leersumse vlag, boeken voor de studieruimte, archeologische/prehistorische vondsten, een schoolplaat en historische documenten. Ook zijn visitekaartjes van de Tjidljijn geschonken en een aantal frames voor banners.

Tentoonstellingsthema's

Het derde thema uit 2018 is doorgelopen tot in 2019. Dit thema ging ver terug in de tijd: de eerste boeren in Leersum (2850 – 2200 v Chr). Voor de opening van deze tentoonstelling op 15 september 2018 was wethouder Waaldijk uitgenodigd. Door het 'verslepen' van de Leersumse kei, werd de tentoonstelling toegankelijk. In deze tentoonstelling was een bijzondere vondst te zien: een bijl uit het Mesolithicum die door een inwonster van Leersum bij haar tuin was gevonden. Verder was er een maquette te zien van een boerderij met akkers en uiteraard veel archeologische vondsten. Deze tentoonstelling was druk bezocht en daarom is deze verlengd tot mei 2019.

Op 18 mei 2019 werd het tweede thema van dit jaar geopend. Het thema was: Indische repatrianten in Leersum en Amerongen, over de Indische mensen die na de Tweede Wereldoorlog naar Nederland zijn gekomen. Wethouder Rob Jorg opende de tentoonstelling met een slag op de gong nadat een aantal mensen de gasten had toegesproken. KeesJan Spijker, als voorzitter van de Historische Vereniging Leersum heette iedereen welkom. Hans van Cappelle sprak daarna de bezoekers toe over zijn Indische achtergrond en over de activiteiten van Team Leersum, een groep mensen met Indische achtergrond, die een belangrijke rol hebben gespeeld in de totstandkoming van deze tentoonstelling. Zij hebben o.a. verhalen opgeschreven van repatrianten en daar heeft de HVL een boekje van laten maken, onder eindredactie van dhr. P. van Oosten de Boer in een oplage van 500 stuks. Het boekje, getiteld "Djangan Loepah" is in de verkoop gebracht (à € 6,00) en tijdens de opening gepresenteerd door KeesJan Spijker. Jos Rams, beheerder van de Tijdlijn heeft bij de opening verteld hoe de Tijdlijn is ontstaan en hoe de tentoonstelling tot stand is gekomen. De opening van deze tentoonstelling werd opgeluisterd met live-muziek. De 125 bezoekers werden getraakteerd op saté, spekkoek en andere Indische lekkernijen. De tentoongestelde voorwerpen, foto's, boeken e.d. werden uitgeleend door Museum Bronbeek in Arnhem, Rumah Kita te Wageningen en uit privécollecties.

De laatste tentoonstellingsdag was vrijdag 20 december 2019, waarna deze expositie werd afgebouwd en de ruimte klaargemaakt werd voor de nieuwe tentoonstelling "Leersum en zijn schapen". In december 2019 zijn bijna alle boekjes "Djangan Loepah" verkocht.

Archeologisch koffie-uur

Ook in 2019 waren er weer archeologische koffie-uurtjes. 25 januari, 26 april en 31 mei werden goed bezocht. Bij het archeologisch koffie-uur van 22 februari kwamen geen bezoekers.

Op 29 maart was vuursteenskundige Pieter Dijkstra weer aanwezig om de meegebrachte stenen te determineren. Er werd volop gebruik gemaakt van deze gelegenheid.

Bij het koffie-uur van 28 juni vertelde gastspreker Hans van Zwet van de EOD (Explosieven Opruimingsdienst) over het werk van de EOD en wat er zoal gevonden wordt aan munitie en explosieven uit de oorlogsjaren. Er waren 25 bezoekers. Het is vrij uniek dat de EOD een dergelijke lezing geeft.

Bij deze gelegenheid werd afscheid genomen van gemeente-archeoloog Annemarie Luksen-IJtsma. Zij heeft een elders baan aanvaard. Zij stond aan de wieg van de Tijdlijn van Leersum en zonder haar was het niet zo'n succes geworden. Zij mocht zij een foto van haarzelf onthullen in de eregalerij.

Het archeologisch koffie-uur van 26 juli is niet doorgegaan i.v.m. de vakantieperiode.

Op 30 augustus was er een excursie onder leiding van archeoloog Jeffrey Bex. Een 15-tal bezoekers bezocht en onderzocht de grafheuvels bij de Hoogstraat in Leersum: een leuke geschiedenisles!

Op 27 september tijdens het archeologisch koffie-uur had een bezoeker een satellietfoto meegenomen waarop mogelijk raatakkers te zien zijn, gelegen tussen Leersum en Amerongen.

Bij het koffie-uur van 25 oktober was er een gastspreker: Armand Mensingh, van de organisatie van de reünie van Indische repatrianten. Als kleine jongen belandde hij vanuit Nederlands Indië in Neder- in Leersum. Later, in Dordrecht wonend, bleef Leersum grote aantrekkingskracht op hem uitoefenen, o.a. vanwege de grafheuvels. Tijdens het koffie-uur heeft hij verteld over zijn spirituele reis. Het was een indrukwekkende en ontroerende lezing, waarin de bezoekers ook kennis konden maken met yoga. Er waren ruim 30 bezoekers en de studieruimte pulde dan ook uit.

29 november was weer een gewoon koffie-uur. Deze keer werd de schenking van het Kunstgilde bekeken. Bij Het Kunstgilde op zolder is een kistje gevonden met prehistorische potscherven, stenen, mesjes en andere (vuur)stenen voorwerpen. Het is onbekend hoe die spullen daar zijn gekomen en van wie ze afkomstig zijn. Onderzocht wordt of het onderdeel was van de collectie Reusink.

Het koffie-uur van december is wegens de kerstperiode vervroegd naar 20 december. Op deze avond werd aandacht besteed aan het vrouwenkiesrecht dat 100 jaar geleden (in 1919) werkelijkheid werd. Jolanda Boere vertelde als Aletta Jacobs over haar leven en de strijd voor vrouwenkiesrecht. Er waren zo'n 10 bezoekers, die enthousiast waren over deze lezing.

De gemeente-archeoloog was bijna altijd aanwezig bij het archeologisch koffie-uur.

Omdat de benaming 'archeologisch' koffie-uur niet altijd de lading dekt, is de benaming 'historisch' koffie-uur passender voor de avonden dat er een geschiedenisthema wordt behandeld.

Overige activiteiten

- ZOUTE-inval

-14 maart was de lezing bij de ZOUTE-inval over de "eerste boeren in Leersum" in de bibliotheek van Leersum. De lezing werd gegeven door Jos Rams.

-Bij de ZOUTE-inval in de Cantina in Doorn op 14 augustus heeft Hans van Cappelle een lezing over de Indische repatrianten gegeven.

-In de bibliotheek Leersum gaf is op 26 september Jos Rams deze lezing (Indische repatrianten).

Oktober was de maand van de geschiedenis met het thema: "Zij/hij". Het weekend van 12/13 oktober was het nationale archeologieweekend. Het was een drukke maand met ZOUTE-invallezingen!

-Op 10 oktober introduceerde Annemarie Luksen-IJtsma haar opvolger Peter Weterings als gemeente-archeoloog bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Hij gaf bij deze ZOUTE-inval in Leersum een lezing onder de titel "Zijn er Romeinen in Leersum geweest?". Jos Rams heeft dit opgeluisterd door verkleed als Romein de bezoekers op te halen in de foyer.

-In Doorn is op 16 oktober bij de ZOUTE-inval door Annemarie Luksen-IJtsma en Jos Rams een duo-lezing gegeven (i.h.k.v. het thema "Zij/hij") over de eerste boeren op de Heuvelrug.

-Bij de ZOUTE-inval in Amerongen heeft Hans van Cappelle op 17 oktober wederom verteld over de Indische repatrianten.

- Overige

-Op 19 januari heeft Jos Rams, vergezeld door Frans Kromhout en Jolanda Boere het "kern-met-pit-certificaat 2019" in ontvangst genomen. Helaas heeft de Tijdlijn van Leersum niet de Kern-met-pit prijs gewonnen, maar met het certificaat en bijbehorende financiële bijdrage waren ze erg blij.

-In januari heeft Jos Rams advies en informatie gegeven aan (en op verzoek van) Natuurmonumenten over een incident tijdens WO II, waarbij een Spitfire neergestort zou zijn in het bosgebied tussen Maarn en Doorn. Naar aanleiding hiervan heeft Jos een tiental geïnteresseerden van Natuurmonumenten op excursie meegenomen naar de Darthuizerberg, het gebied dus tussen Maarn en Leersum waar hij hen vertelde welke militair-historische gebeurtenissen daar plaatsvonden.

-In het kader van Open Monumentenweekend (OMW) heeft Jos Rams op vrijdag 13 september een aantal schoolklassen (groepen 7 en 8) uitleg gegeven over de grafheuvels bij de Tombe van Nellesteijn, terwijl Dirk van der Meer hen uitleg gaf in en om de Tombe. Erica van der Meer begeleidde de leerlingen tussen de Tombe en de grafheuvels.

-Op 20 september zijn Jos Rams en Frans Kromhout aanwezig geweest bij de opening van een nieuw Rijksmonument in de gemeente Elst: de raatakkers (ook wel Celtic-fields genaamd) op de grens van Amerongen en Elst.

-Een Canadese documentairemaakster Alison Maclean heeft op 7 oktober ooggetuigen van operatie Faust (meidagen 1945, voedseltransporten naar het westen van Nederland) geïnterviewd voor een documentaire die in mei 2020 (75 jaar bevrijding) wordt vertoond. Jos Rams heeft meegeholpen om getuigen te vinden en meegewerkt om deze getuigen te laten interviewen. De studieruimte van de Tijdlijn is beschikbaar gesteld voor deze interviews.

-Jos Rams heeft weer de Militair Historische excursie op het Leersumse Veld gegeven op 10 maart, 28 april, 22 september en 20 oktober. Totaal hebben er ongeveer 80 mensen deze excursie van Staatsbosbeheer bijgewoond.

-Voor de vrijwilligers van de Snuffelschuur in Leersum heeft Jos Rams op 13 december een lezing gegeven over de eerste boeren in Leersum.

Promotie en publiciteit

-De Tijdlijn van Leersum heeft een website, facebookpagina en twitteraccount en wordt vermeld op de website van de HVL.

-Er is een poster ontwikkeld, met bijbehorende flyers over de Tijdlijn en over het archeologisch koffie-uur. De posters hangen op plaatsen waar veel bezoekers komen, zoals het winkelcentrum, de Binder, de bibliotheek en een groot woonzorgcentrum. De flyers liggen op diverse plekken in en rondom het dorp. Verder dragen visitekaartjes bij aan de bekendheid van de Tijdlijn.

-In het najaar van 2019 is de nieuwsbrief geïntroduceerd. Abonnees krijgen deze ongeveer 1 x per maand gemaïld met nieuws en informatie van en over de Tijdlijn. Eind 2019 waren er zo'n 60 mensen die zich geabonneerd hebben.

-Er is samenwerking met Cees Keur (fotograaf, tevens bestuurslid HVL) en Arie Rebergen (videomaker). Zij hebben beeldmateriaal gemaakt over de tentoonstellingen van de Tijdlijn en andere activiteiten. Edith Hazelzet, journalist van Nieuwsblad De Kaap, zorgt voor artikelen in deze lokale krant.

-Bij nieuwe tentoonstellingen en de maandelijkse koffie-uurtjes komen er aankondigingen in de lokale bladen Nieuwsbode Heuvelrug en Nieuwsblad De Kaap en op de digitale versie van deze kranten. Ook wordt via de lokale sociale media gecommuniceerd.

-In Nieuwsblad De Kaap heeft een verslag gestaan over de lezing van Hans van Zwet. De Kaap heeft ook een aantal keer aandacht besteed aan de Indische repatrianten. Zo stond er op 24 mei een artikel op de voorpagina (!) over de totstandkoming van deze tentoonstelling.

Verder is er in De Kaap op 6 september aandacht besteed aan de ontwikkelingen in de Tijdlijn van Leersum. En heeft er op 16 oktober een verslag gestaan over de tv-opnamen van het programma van RTV Utrecht met Maarten van Rossem. Als laatste werd in de Kaap van 27 december verslag gedaan van de lezing van (en over) Aletta Jacobs bij het historisch koffie-uur van 20 december.

-Op 9 oktober is er een interview op provinciale radiozender Radio M geweest van Robert-Jan Booij met Hans van Cappelle, Armand Mensingh en Jos Rams over de tentoonstelling van de Indische repatrianten.

-Op 11 oktober kwam provinciale omroep RTV Utrecht opnamen maken voor het programma "Van Rossem vertelt". Historicus Maarten van Rossem vertelt dan over de geschiedenis in de provincie Utrecht. Hij bezocht de tentoonstelling en interviewde Hans van Cappelle en Armand Mensingh. Daarna bezochten zij Nieuw Wildenburg waar destijds veel repatrianten waren ondergebracht. Voor de uitzending op 31 oktober heeft Jos Rams historisch beeldmateriaal aangeleverd.

Bezoekers

Het is lastig in te schatten hoeveel bezoekers er in de Tijdlijn komen. Afgaande op de schatting van het personeel van de bibliotheek komen er zo'n 15 bezoekers per week. Daarnaast zijn er tijdens de opening in mei zo'n 125 bezoekers geweest en tijdens de archeologische koffie uurtjes komen ook altijd nog een paar extra bezoekers de tentoonstelling bekijken. Op een gemiddeld koffie-uur komen zo'n 12 mensen. Als er een gastspreker is, zijn dat er ongeveer 25. Schatting is dat er voor de tentoonstelling "Indische repatrianten" zo'n 600 bezoekers zijn geweest.

Vooruitblik

-In 2020 zullen er veel activiteiten zijn i.h.k.v. 75 jaar bevrijding. Zo komt er een landelijke fotowedstrijd, waarbij nog onbekende foto's worden gezocht over de bevrijdingsperiode, die het dagelijkse leven laten zien en waarbij een verhaal is. De HVL en Tijdlijn van Leersum hebben oproepen geplaatst aan de leden en bezoekers om foto's in te sturen. Landelijk worden 100 foto's geselecteerd voor een tentoonstelling.

-In het eerste halfjaar van 2020 zal het thema van de tentoonstelling "Leersum en zijn schapen" zijn en vanaf juni zal de tentoonstelling in het teken staan van de hulpverleningsdiensten (politie, brandweer en EHBO) van Leersum.

-Ook zijn er al interessante gastsprekers voor het archeologisch en historisch koffie-uur geboekt gedurende de tentoonstelling over Leersum en zijn schapen.

Leersum, januari 2020.